

Zalecenie CM/Rec(2021)2 Komitetu Ministrów Rady Europy dla państw członkowskich w sprawie środków przeciwko handlowi towarami używanymi do wykonywania kary śmierci, tortur lub innego okrutnego, niehumanitarnego lub poniżającego traktowania albo karania

(Przyjęte przez Komitet Ministrów dnia 31 marca 2021 r. na 1400. posiedzeniu Delegatów Ministrów)

Komitet Ministrów, na zasadach art. 15 lit. b Statutu Rady Europy (ETS nr 1):

zważywszy, że celem Rady Europy jest osiągnięcie większej spójności między państwami członkowskimi między innymi przez promowanie wspólnych standardów i prowadzenie działalności w dziedzinie praw człowieka;

przywołując zobowiązanie państw członkowskich do zapewnienia każdej osobie podlegającej ich jurysdykcji praw i wolności określonych w Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności (ETS nr 5) wraz z protokołami do niej;

ponawiając swoje niesłabnące zaangażowanie na rzecz zniesienia kary śmierci stosownie do Protokołu nr 6 (ETS nr 114) i Protokołu nr 13 (ETS nr 187) do Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności;

przywołując zobowiązanie państw do zakazania tortur i niehumanitarnego lub poniżającego traktowania albo karania stosownie do art. 3 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności, Europejskiej konwencji o zapobieganiu torturom oraz niehumanitarnemu lub poniżającemu traktowaniu albo karaniu (ETS nr 126) oraz Konwencji ONZ w sprawie zakazu stosowania tortur oraz innego okrutnego, niehumanitarnego lub poniżającego traktowania albo karania wraz z Protokołem fakultatywnym do niej;

podkreślając ogromną wagę wstępnych i okresowych szkoleń dla funkcjonariuszy porządku prawnego w zakresie właściwego korzystania ze sprzętu ochronnego zgodnie ze standardami praw człowieka i wynikającą stąd potrzebę zapobiegania organizacji szkoleń z abuzywnych praktyk, które obchodzą te standardy;

mając na uwadze orzecznictwo Europejskiego Trybunału Praw Człowieka i standardy wypracowane przez Europejski Komitet Zapobiegania Torturom oraz Niehumanitarnemu lub Poniżającemu Traktowaniu albo Karaniu w zakresie korzystania ze sprzętu i urządzeń do egzekwowania prawa;

przywołując Rekomendację Zgromadzenia Parlamentarnego 2123 (2018) w sprawie wzmocnienia regulacji międzynarodowych przeciwko handlowi towarami używanymi do tortur i wykonywania kary śmierci, wzywające do opracowania wytycznych technicznych dotyczących sposobu ustanowienia i wdrożenia skutecznego systemu regulacyjnego;

mając na uwadze: i. rezolucje Zgromadzenia Ogólnego ONZ: A/RES/74/143 „Tortury i inne okrutne, niehumanitarnie lub poniżające traktowanie albo karanie” oraz A/RES/73/304 „Uwolnić handel od tortur: badanie wykonalności, zakresu i parametrów możliwych wspólnych standardów międzynarodowych”, jak również późniejsze sprawozdanie Sekretarza Generalnego ONZ A/74/969, w którym ustalono, że większość państw-respondentów wyraża wsparcie dla ustanowienia wspólnych standardów międzynarodowych, a większość opowiada się za prawnie wiążącym instrumentem wprowadzającym środki kontroli i ograniczania handlu towarami używanymi do wykonywania kary śmierci, tortur i innych form złego traktowania; ii. rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2019/125 z dnia 16 stycznia 2019 r. w sprawie handlu niektórymi towarami, które mogłyby być użyte do wykonywania kary śmierci, tortur lub innego

okrutnego, nieludzkiego lub poniżającego traktowania albo karania; oraz iii. Wytyczne ONZ dotyczące biznesu i praw człowieka: wdrażające Dokument Ramowy „Chronić, szanować i naprawiać”;

przywołując Zalecenie CM/Rec(2016)3 Komitetu Ministrów dla państw członkowskich w sprawie praw człowieka i biznesu podkreślające potrzebę zapewnienia, aby przedsiębiorcy z siedzibami w obrębie jurysdykcji państw członkowskich nie handlowali towarami niemającymi żadnego innego praktycznego zastosowania niż wykonywanie kary śmierci, torturowanie oraz inne okrutne, nieludzkie lub poniżające traktowanie albo karanie w państwach trzecich;

podkreślając zainteresowanie wprowadzeniem, w oparciu o pewien zakres wariantów, wielostronnie uzgodnionych wspólnych standardów międzynarodowych w zakresie handlu sprzętem z natury swojej okrutnym, nieludzkim lub poniżającym, jak również sprzętem do egzekwowania prawa, bronią i innymi odnośnymi towarami, które mogą być wbrew przeznaczeniu używane do wykonywania kary śmierci, tortur oraz innego okrutnego, nieludzkiego lub poniżającego traktowania albo karania;

głęboko zaniepokojony faktem, że pewne sprzęty i towary niemające innego praktycznego zastosowania niż tortury lub inne okrutne, nieludzkie lub poniżające traktowanie albo karanie mogą być wytwarzane, promowane i wprowadzane do obrotu w państwach członkowskich Rady Europy, w tym na europejskich targach lub na stronach internetowych przedsiębiorców europejskich lub prowadzących działalność w Europie,

zaleca, aby rządy państw członkowskich:

1. prowadziły regularne przeglądy przepisów i praktyk krajowych dotyczących handlu towarami z natury swojej abuzywnymi, jak również towarami, które mogą być używane do wykonywania kary śmierci, tortur i innego okrutnego, nieludzkiego lub poniżającego traktowania albo karania, w celu zapewnienia zgodności ze środkami określonymi w załączniku do niniejszego Zalecenia;
2. zapewniły, za pomocą odpowiednich środków i działań, szerokie upowszechnienie zasad określonych w załączniku do niniejszego Zalecenia wśród właściwych organów, w szczególności wdrażających i nadzorujących regulację handlu towarami, które mogą być używane do wykonywania kary śmierci, tortur lub innego okrutnego, nieludzkiego lub poniżającego traktowania albo karania, z wyraźnym włączeniem krajowych instytucji praw człowieka, krajowych mechanizmów prewencji, instytucji rzeczników, właściwych związków zawodowych, organizacji społeczeństwa obywatelskiego, przedsiębiorców produkujących, promujących i przekazujących sprzęt do egzekwowania prawa i inne odnośne towary, w tym niektóre farmaceutyczne substancje chemiczne, jak również przedsiębiorców organizujących i prowadzących targi oraz wszelkich innych istotnych osób fizycznych i prawnych z miejscami zamieszkania bądź siedzibami w państwach członkowskich;
3. zbadały, w ramach Komitetu Ministrów, wdrożenie niniejszego Zalecenia nie później niż z upływem pięciu lat od jego przyjęcia.

Załącznik do Zalecenia CM/Rec(2021)2

1. Środki dotyczące handlu towarami i sprzętem z natury swojej abuzywnymi

1.1. Państwa członkowskie powinny zapewnić ustanowienie i wdrożenie krajowych ram prawnych i administracyjnych zakazujących przywozu, wywozu i tranzytu sprzętu i towarów niemających innego praktycznego zastosowania niż wykonywanie kary śmierci, tortury bądź inne okrutne, nieludzkie lub poniżające traktowanie albo karanie, jak również świadczenia w stosunku do nich pomocy technicznej i prowadzenia w ich zakresie szkoleń.

1.2. Państwa członkowskie powinny wprowadzić zakaz przywozu, wywozu i tranzytu na obszar, z obszaru i przez obszar swojej jurysdykcji towarów i sprzętu wzmiankowanych w wykazie wskazanym w punkcie 1.3 niemających innego praktycznego zastosowania niż wykonywanie kary śmierci, tortury bądź inne okrutne, nieludzkie lub poniżające traktowanie albo karanie, oraz zapobiegać takim działaniom. Dodatkowo zakazane powinno być świadczenie pośrednictwa w zakresie wszelkich takich towarów i sprzętu przez obywateli i podmioty gospodarcze państw członkowskich, niezależnie od ich pochodzenia. W ramach wyjątku państwa członkowskie mogą wyrazić zgodę na przywóz, wywóz lub tranzyt towarów i sprzętu wzmiankowanych w wykazie wskazanym w punkcie 1.3, jeżeli można wykazać, iż będą one wykorzystywane wyłącznie w celu publicznej ekspozycji w muzeum z uwagi na ich znaczenie historyczne.

1.3. Państwa członkowskie powinny ustanowić wykaz zakazanych towarów i sprzętu obejmujący przynajmniej kategorie wyszczególnione w załączniku 1. Wykaz powinien być regularnie analizowany i aktualizowany w celu uwzględnienia zmian w rozwoju i charakterze stosowania takiego sprzętu, jak również zmian na odnośnych rynkach międzynarodowych.

1.4. Państwa członkowskie powinny zniszczyć wszelkie pozostające w ich jurysdykcji zapasy towarów i sprzętu wzmiankowanych w wykazie wskazanym w punkcie 1.3, chyba że będą one wykorzystywane w wyłącznym celu publicznej ekspozycji w muzeum z uwagi na ich znaczenie historyczne.

1.5. Państwa członkowskie powinny zapewnić, aby zakazane było reklamowanie sprzętu i towarów, o których mowa w pkt 1.3, jakimikolwiek środkami, w tym za pomocą technologii teleinformatycznych, internetu, telewizji, radia, mediów drukowanych i na targach.

1.6. Zakazane powinno być świadczenie pomocy technicznej w odniesieniu do jakichkolwiek zakazanych towarów i sprzętu, w tym w zakresie naprawy, rozwoju, produkcji, testowania, utrzymania, montażu i wszelkich innych usług technicznych, z wyjątkiem procedur konserwacyjnych i zachowawczych w muzeach. Pomoc taka może przyjmować formę wskazówek, poradnictwa, działalności szkoleniowej oraz przekazywania wiedzy i umiejętności. Dodatkowo zakazane powinno być prowadzenie szkoleń w zakresie używania jakichkolwiek zakazanych towarów i sprzętu.

1.7. Państwa członkowskie powinny zapewnić istnienie skutecznych, proporcjonalnych i zniechęcających sankcji za działania naruszające zakazy, o których mowa w pkt 1.2, 1.5 i 1.6.

2. Środki dotyczące wywozu i tranzytu niektórych farmaceutycznych substancji chemicznych

2.1. Państwa członkowskie powinny regulować i objąć systemem zezwoleń wywóz i tranzyt niektórych farmaceutycznych substancji chemicznych w celu wykluczenia ich przekazywania na użytek egzekucji metodą śmiertelnego zastrzyku w państwach stosujących jeszcze karę śmierci. Działania państw członkowskich nie powinny ograniczać handlu tymi substancjami do celów medycznych, weterynaryjnych i innych uprawnionych celów.

2.2. Regulacja powinna obejmować farmaceutyczne substancje chemiczne wymienione w załączniku 2, a wykaz powinien być poddawany regularnym przeglądom, w razie konieczności zaś aktualizacjom w celu uwzględnienia zmian w zakresie wytwarzania takich substancji chemicznych, handlu nimi i ich zastosowań.

2.3. Państwa członkowskie powinny zapewnić istnienie skutecznych, proporcjonalnych i zniechęcających sankcji za działania naruszające regulacje, o których mowa w pkt 2.1.

3. Środki dotyczące handlu towarami i sprzętem do egzekwowania prawa

3.1. Państwa członkowskie powinny ustanowić skuteczne krajowe środki kontroli wywozu i tranzytu w odniesieniu do towarów i sprzętu służących do egzekwowania prawa, które mogą służyć uprawnionym celom przy zastosowaniu zgodnym z międzynarodowymi i regionalnymi standardami praw człowieka oraz innymi właściwymi standardami dotyczącymi stosowania siły, lecz mogą być używane niezgodnie z przeznaczeniem przez funkcjonariuszy porządku prawnego i innych funkcjonariuszy do tortur i innego niehumanitarnego lub poniżającego traktowania albo karania. Do środków tych zaliczać się mogą:

3.1.1. objęcie kontrolą wywozu i tranzytu takich towarów i sprzętu przez system zezwoleń, o którym mowa w pkt 3.2;

3.1.2. ustanowienie wykazu kontrolowanych towarów i sprzętu obejmującego przynajmniej kategorie wyszczególnione w załączniku 3. Wykaz powinien być regularnie analizowany w celu uwzględnienia zmian w rozwoju i charakterze stosowania takich towarów i sprzętu, jak również zmian na odnośnych rynkach międzynarodowych;

3.1.3. objęcie kontrolą świadczenia pomocy technicznej i szkoleń w zakresie używania towarów i sprzętu, o których mowa w pkt 3.1.2;

3.1.4. objęcie kontrolą świadczenia usług pośrednictwa w zakresie towarów i sprzętu, o których mowa w pkt 3.1.2;

3.1.5. zapewnienie istnienia skutecznych, proporcjonalnych i zniechęcających sankcji za działania naruszające środki kontroli, o których mowa w pkt 3.1.1, 3.1.3 i 3.1.4.

3.2. Państwa członkowskie powinny ustanowić skutecznie środki krajowe dotyczące objęcia towarów i sprzętu, o których mowa w pkt 3.1, systemem zezwoleń, na przykład:

3.2.1. udzielanie *ad casum* zezwoleń na wywóz towarów i sprzętu, o których mowa w pkt 3.1.2. Odnośne zezwolenie powinno być wydawane jedynie po przedstawieniu szczegółowego wniosku potencjalnego eksportera zawierającego zaświadczenie o końcowym przeznaczeniu bądź równoważne pisemne zapewnienie pochodzące od zamierzonego odbiorcy bądź go dotyczące, z wyszczególnieniem charakteru i ilości towarów, użytkownika końcowego i charakteru zamierzonego zastosowania. Nie jest wymagane zezwolenie na wywozy do krajów trzecich, jeżeli towary i sprzęt mają być używane przez personel wojskowy albo cywilny państwa członkowskiego, które uczestniczy w operacji pokojowej bądź zarządzania kryzysowego Narodów Zjednoczonych albo organizacji regionalnej w danym kraju trzecim albo w operacji znajdującej oparcie w umowach zawartych między państwami członkowskimi a państwami trzecimi w dziedzinie obronności, z przeznaczeniem do użycia przez personel odnośnego państwa członkowskiego. Właściwe organy powinny skontrolować, czy warunek ten został spełniony. Wywóz nie może nastąpić w czasie trwania takiej kontroli;

3.2.2. zapewnienie, aby ocena wniosków o udzielenie zezwolenia na wywóz albo tranzyt obejmowała ocenę ryzyka przekazania lub użycia towarów i sprzętu, o których mowa w pkt 3.1.2., do celów tortur bądź innego okrutnego, niehumanitarnego lub poniżającego traktowania albo karania; Ocena ta powinna uwzględniać stosowne wyroki sądów międzynarodowych oraz informacje przekazywane przez właściwe autorytatywne organy międzynarodowe i krajowe na temat zastosowania i regulacji towarów i sprzętu przez proponowanych użytkowników końcowych; do pozostałych istotnych informacji możliwych do uwzględnienia zaliczają się wyroki sądów krajowych, sprawozdania i inne informacje opracowane przez organizacje społeczeństwa obywatelskiego oraz informacje na temat ograniczeń wywozu towarów i sprzętu, o których mowa w załącznikach 1 i 3, stosowanych w kraju przeznaczenia;

3.2.3. zapewnienie wstrzymania zezwolenia na wywóz, gdy zachodzą uzasadnione podstawy, by sądzić, że wnioskowane sprzęt i towary zostaną użyte do tortur i innego okrutnego, niehumanitarnego lub poniżającego traktowania albo karania;

3.2.4. cofnięcie zezwolenia na wywóz w toku, jeżeli zachodzą uzasadnione podstawy, by sądzić, że przekazywane towary i sprzęt były, są lub istnieje ryzyko, że zostaną użyte do tortur i innego okrutnego, niehumanitarnego lub poniżającego traktowania albo karania bądź taka zmiana ich przeznaczenia jest prawdopodobna;

3.2.5. zapewnienie zakazu tranzytu towarów i sprzętu, o których mowa w pkt 3.1.2, gdy osoba, podmiot lub organ wykonujące tranzyt wiedzą, że jakkolwiek część dostawy takich towarów i sprzętu zamierzona jest do użycia na cele tortur i innego okrutnego, niehumanitarnego lub poniżającego traktowania albo karania;

3.2.6. prowadzenie ewidencji wszelkich zezwoleń na wywóz, zgód na tranzyt, zezwoleń na świadczenie usług pośrednictwa, odnośnych szkoleń i pomocy technicznej;

3.2.7. publikowanie rocznego krajowego sprawozdania z działalności obejmującego informacje na temat liczby otrzymanych wniosków, objętych nimi towarów i krajów oraz podjętych w ich sprawie decyzji;

3.2.8. wymiana informacji z państwami członkowskimi Rady Europy na temat decyzji w przedmiocie zezwoleń (liczba wniosków, odnośne typy towarów i sprzętu oraz kraje) oraz, zależnie od dostępności, rzeczywistych wywozów.

4. Wymiana i upowszechnianie informacji oraz współpraca

Państwa członkowskie powinny korzystać z platformy internetowej Rady Europy poświęconej prawom człowieka i biznesowi do wymiany informacji i najlepszych praktyk, z wyraźnym uwzględnieniem upowszechniania odnośnych przepisów krajowych i związanych z nimi procedur administracyjnych w celu ułatwienia zarówno skutecznego wdrożenia środków na szczeblu krajowym, jak i współpracy międzynarodowej. Platforma i związane z nią środki mogą ułatwiać upowszechnianie informacji w

środowisku przedsiębiorców i wśród innych kluczowych zainteresowanych stron w celu budowania świadomości na temat spoczywających na nich odnośnych obowiązków oraz mechanizmów i środków ustanowionych na rzecz regulacji handlu sprzętem do egzekwowania prawa i odnośnymi towarami w celu zapobieżenia ich użyciu do wykonywania kary śmierci, tortur oraz innego okrutnego, nieludzkiego lub poniżającego traktowania i karania.

5. Wsparcie dla państw niebędących członkami Rady Europy

5.1. Państwa członkowskie powinny zachęcać państwa niebędące członkami do wdrażania środków podobnych do określonych w niniejszym Zaleceniu i innych odnośnych standardów międzynarodowych regulujących handel towarami i sprzętem do egzekwowania prawa w celu zapobieżenia ich użyciu do wykonywania kary śmierci, tortur oraz innego okrutnego, nieludzkiego lub poniżającego traktowania i karania, w szczególności przez tworzenie partnerstw oraz oferowanie innych form wsparcia we wdrażaniu tych standardów.

5.2. Państwa członkowskie powinny służyć radą i wsparciem państwom niebędącym członkami pragnącym wzmocnić swoje systemy regulacji handlu towarami i sprzętem służącymi do egzekwowania prawa w celu zapobieżenia ich użyciu do wykonywania kary śmierci, tortur oraz innego okrutnego, nieludzkiego lub poniżającego traktowania i karania.

5.3. Państwa członkowskie powinny udostępniać za pośrednictwem przedstawicielstw dyplomatycznych i konsularnych w państwach niebędących członkami informacje na temat skutków dla praw człowieka handlu towarami i sprzętem, które mogłyby zostać użyte do stosowania tortur i innego okrutnego, nieludzkiego lub poniżającego traktowania i karania.

6. Działalność w innych organizacjach międzynarodowych

6.1. Państwa członkowskie powinny promować na stosownych forach międzynarodowych działania przeciwko handlowi towarami używanymi do wykonywania kary śmierci, tortur lub innego okrutnego, nieludzkiego lub poniżającego traktowania albo karania. Szczególną uwagę poświęcić należy procedurom ONZ mającym na celu zbadanie wykonalności i zakresu różnych wariantów ustanowienia w tym obszarze wspólnych standardów międzynarodowych, w szczególności na drodze prawnie wiążącego dokumentu.

6.2. O ile jeszcze tego nie uczyniły, państwa członkowskie powinny dołączyć do Sojuszu na rzecz zwalczania handlu narzędziami tortur, oraz wykorzystywać i rozwijać jego sieć punktów kontaktowych do wymiany informacji i najlepszych praktyk oraz, zależnie od okoliczności, świadczenia i otrzymywania pomocy technicznej w obszarze opracowywania i wdrażania stosownych przepisów krajowych.

Załącznik 1

Lista zakazanych towarów i sprzętu z natury swojej abuzyjnych

Abuzywne z natury towary i sprzęt to między innymi:

- i. szubienice, gilotyny, ostrza gilotyn, komory gazowe, krzesła elektryczne oraz automatyczne systemy aplikowania śmiertelnych zastrzyków zaprojektowane do wykonywania kary śmierci;
- ii. kajdanki na kciuki, kajdanki na palce, śruby do zgniatania kciuków, obręcze do krępowania nóg połączone prętem; kajdanki do krępowania ludzi zaprojektowane w celu przytwierdzenia ich do ściany, podłogi lub sufitu; urządzenia z obciążeniem do krępowania nóg; zespoły łańcuchów składające się z obręczy do krępowania nóg połączonych prętem lub urządzeń z obciążeniem do krępowania nóg, krzesła i ławy do krępowania z metalowymi narzędziami ograniczającymi swobodę ruchu; łóżka-klatki i łóżka z siatką;
- iii. kije lub pałki nabijane kolcami oraz tarcze z metalowymi kolcami, bity splecione z wielu rzemieni bądź z jednym albo więcej rzemieniami wyposażonymi w zadziory, haczyki, kolce, metalowe druty lub podobne elementy zwiększające siłę rzemienia;
- iv. urządzenia do elektrowstrząsów zakładane na ciało, takie jak pasy, rękawy i kajdanki zaprojektowane w celu krępowania ludzi poprzez poddawanie wstrząsom elektrycznym.

Załącznik 2**Wykaz farmaceutycznych substancji chemicznych stosowanych do egzekucji metodą śmiertelnego zastrzyku**

Produkty, które mogłyby być użyte do przeprowadzania egzekucji ludzi poprzez podanie śmiertelnego zastrzyku, mianowicie:

krótko- lub średnioługo działające barbituranowe środki znieczulające, między innymi:

- i. amobarbital (CAS RN 57-43-2);
- ii. sól sodowa amobarbitalu (CAS RN 64-43-7);
- iii. pentobarbital (CAS RN 76-74-4);
- iv. sól sodowa pentobarbitalu (CAS 57-33-0);
- v. sekobarbital (CAS RN 76-73-3);
- vi. sól sodowa sekobarbitalu (CAS RN 309-43-3);
- vii. tiopental (CAS RN 76-75-5);
- viii. sól sodowa tiopentalu (CAS RN 71-73-8), znana również jako tiopenton sodu;
- ix. produkty zawierające jeden ze środków znieczulających wymienionych w wykazie krótko i średnioługo działających barbituranowych środków znieczulających.

Załącznik 3**Lista kontrolowanych towarów i sprzętu**

Kontrolowane towary i sprzęt to między innymi:

- i. łańcuchy na nogi, zespoły łańcuchów, kaptury uniemożliwiające oplucie, pojedyncze obręcze lub pierścienie wyposażone w mechanizm blokujący, o średnicy wewnętrznej przekraczającej 165 mm przy zapadce zamkniętej na ostatnie nacięcie wchodzące do mechanizmu blokującego;
- ii. przenośna broń elektryczna, którą można porazić tylko jedną osobę za pomocą elektrowstrzaśu, obejmująca również między innymi pałki elektryczne, tarcze elektryczne, paralizatory lub pistolety paralizujące, jak również zestawy zawierające wszystkie ważne komponenty do montażu przenośnej broni elektrycznej;
- iii. broń elektryczna mocowana na stałe lub z możliwością montażu, o szerokim polu rażenia, zdolna porazić prądem elektrycznym wiele osób jednocześnie;
- iv. środki do opanowywania zamieszek (RCAs) stosowane do egzekwowania prawa, na przykład:
 - a. 2-chlorobenzylidenomalonitryl (CS) (CAS 2698- 41-1);
 - b. 2-chloroacetofenon (CN) (CAS 532-27-4);
 - c. dibenz-(b,f)-1,4-oksazepina, (CR) (CAS 257-07-8);
 - d. N-nonanoilomorfolina, (MPA) (CAS 5299-64-9);
 - e. oleożywica capsicum (OC) (CAS RN 8023776);
 - f. wanilioamid kwasu pelargonowego (PAVA) (CAS RN 2444464);
- v. sprzęt dyspersyjny RCA pozwalający porazić jedną osobę bądź rozpraszający ograniczoną dawkę na małym obszarze;
- vi. stały sprzęt dyspersyjny RCA przeznaczony do rozpraszania ograniczonej dawki RCA na małym obszarze wewnątrz budynku;
- vii. sprzęt dyspersyjny RCA przeznaczony do rozpraszania RCA na szerszym obszarze, w tym armatki wodne.

Uwaga:

Zawarty w dokumencie CM(2021)22-add3final raport wyjaśniający został przyjęty przez Komitet Zarządzający Praw Człowieka (CDDH) w drodze procedury elektronicznej dnia 28 stycznia 2021 r. po 93. posiedzeniu (14–16 grudnia 2020 r.) z uwagi na publikację Zalecenia CM/Rec(2021)2 Komitetu Ministrów dla państw członkowskich w sprawie środków przeciwko handlowi towarami używanymi do wykonywania kary śmierci, tortur lub innego okrutnego, niehumanitarnego lub poniżającego traktowania albo karania.¹

Przyjmując Zalecenie na 1400. posiedzeniu, Delegaci Ministrów mieli na uwadze treść raportu wyjaśniającego.

¹ W oparciu o program zatwierdzony przez Biuro CDDH oraz informacje przedstawione przez państwa członkowskie biegły konsultant dr Michael CROWLEY (Bradford University / *Omega Research Foundation*) opracował wraz z Sekretariatem studium wykonalności omówione przez CDDH na 91. posiedzeniu (w dniach 18–21 czerwca 2019 r.) i przyjęte na 92. posiedzeniu (w dniach 26–29 listopada 2019 r.). Studium to wskazało aktualną sytuację dotyczącą tego rodzaju handlu wraz z dotychczasowymi krajowymi i międzynarodowymi odpowiedziami prawnymi, jak również zasugerowało środki mające na celu wzmocnienie regulacji międzynarodowych w drodze zalecenia Rady Europy. Dnia 12 lutego 2020 r. Komitet Ministrów wyraził zgodę na opracowanie takiego zalecenia. Następnie Komitet Sterujący ds. Praw Człowieka powołał dwóch sprawozdawców krajowych, mianowicie p. Nicolę WENZEL (Niemcy) i p. Chanakę WICKREMASINGHE (Zjednoczone Królestwo) do opracowania projektu zalecenia wraz z raportem wyjaśniającym we współpracy z biegłym konsultantem i Sekretariatem.